

ULUSLARARASI İLİŞKİLER

TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA İNSANİ DİPLOMASİ VE SURIYELİ SİĞİNMACILARIN TÜRKİYE ALGISI: GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ¹

Geliş Tarihi: 13.11.2019 Kabul Tarihi: 2.12.2019

Elif YILDIRIM* ORCID ID: 0000-0002-9224-025X

Övgü Kalkan KÜÇÜKSOLAK* ORCID ID: 0000-0002-3052-9728

ÖZ

Devletlerin dış politika araçlarının çeşitlenmesi ve toplumsal bazda etkisinin güçlendirilmesi çerçevesinde önemli bir rol oynamaya başlayan insani diplomasi faaliyetleri 21. yüzyılın başından itibaren Türk dış politikası vizyonunun öne çıkan unsurlarından birini teşkil etmeye başlamıştır. Suriye'de 2011 yılı ertesinde başlayan politik karışıklığa cevaben, Türkiye çok boyutlu proaktif dış politikası çerçevesinde söz konusu ülkeye yönelik insani diplomasi faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Bu çalışmada, Türkiye'nin Suriyelilere yönelik olarak gerçekleştirdiği insani diplomasi faaliyetlerinin içeriği ve Suriyelilerin Türkiye algısı araştırma konusu olarak irdelenmiştir. Araştırma kapsamında insani diplomasi faaliyetleri ağırlıklı olarak birincil dönem faaliyetleri içerisinde yer alan insani yardımlar kapsamında ele alınmıştır. Örneklem seçiminde elverişli örneklem seçim yöntemi kullanılarak Gaziantep Nizip Geçici Barınma Merkezi içinde ve dışında olmak üzere insani yardım alan toplam 384 kişiye konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular insani diplomasi çerçevesinde gerçekleştirilen insani yardımların Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye ilişkin algıları üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dış Politikası, İnsani Diplomasi, Suriyeli Sığınmacılar, İnsani Yardım, Türkiye Algısı*

INTERNATIONAL RELATIONS

TURKEY'S HUMANITARIAN DIPLOMACY AND THE PERCEPTIONS OF SYRIAN REFUGEES : THE CASE OF GAZİANTEP PROVINCE

ABSTRACT

Since the beginning of the twenty-first century, the humanitarian diplomacy activities, which have started to play an important role in the scope of the diversification of the foreign policy instruments and strengthening of their social impact, have begun to constitute a distinguishing element of Turkish foreign policy vision. In response to the post-2011 political turmoil, Turkey has intensified its humanitarian diplomacy activities towards Syria within the scope of its multidimensional proactive foreign policy. In this study, the content of Turkey's humanitarian activities with respect to Syrians and the perceptions of Syrians toward Turkey were examined. Humanitarian diplomacy activities are discussed at greater length under the framework of humanitarian aid within the scope of primary period activities. In the sample selection of the study, 384 people who received humanitarian aid both within and outside of the Gaziantep Nizip Temporary Protection Centre were asked questions about the subject by using convenience sampling method. The findings illustrated that the humanitarian aids which are delivered to Syrians within the framework of humanitarian diplomacy have generated positive impact on Syrians perceptions of Turkey.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, Humanitarian Diplomacy, Syrian Asylum Seekers, Humanitarian Aid, Perception of Turkey*

¹ Bu makale Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında Dr. Öğretim Üyesi Övgü Kalkan Küçüksoğak'ın danışmanlığında hazırlanan "İnsani Güvenlik Kapsamında Gerçekleştirilen İnsani Diplomasi Faaliyetlerinin Türkiye'nin Yumuşak Gücüne Etkisinin Analizi: Suriye Örneği (2011-2017)" başlıklı doktora tezinden türetilmiştir.

* Yalova Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Ar. Gör. Dr. elif.sak@yalova.edu.tr

* Yalova Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Dr. Öğretim Üyesi, okalkan@yalova.edu.tr

1.GİRİŞ

Diplomasi, uluslararası ilişkilerin devam ettirilmesinde ve devletler arasındaki uyumsuzlukların devletlerin resmi organları ve görevlilerince barışçıl yöntemlerle çözüme ulaştırılmasında rol oynayan en önemli dış politika araçlarından birini teşkil etmektedir. 21. yüzyılda klasik diplomasi devletler açısından önemini korumakla birlikte diplomatik faaliyetlerin çeşitlenmesi yeni dış politika araçlarının ortaya çıkışına zemin hazırlamıştır. İnsani diplomasi kavramı da bu çerçevede gelişerek devletlerin dış politika araçları arasında yer almaya başlamıştır. İnsani diplomasi, insani hedefleri gerçekleştirmeye yönelik operasyonlar ve programlar için sağlanacak desteği maksimize etmeye ve insani hedeflerin gerçekleştirilmesi için işbirliği yapmaya odaklanmaktadır (Davutoğlu, 2013). Belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi için insani diplomasi uygulamalarında resmi ve resmi olmayan birçok aktör faaliyet göstermektedir. Artan sayıda kamu ve özel sektör kurumları, bireyler, yerel, bölgesel ve uluslararası organizasyonlar acil durum yönetiminde etkin rol oynamakta ve görevliler çok çeşitli durumlarda yardımların dağıtımında görev almaktadır.

İnsani diplomasi Türkiye’de 2000’lerden itibaren dış politika anlayışında yaşanan değişim ve dönüşüm ile birlikte önem kazanmıştır. 2013 yılında dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, Türkiye’nin insani diplomasi yaklaşımını üç temel unsur üzerinden kavramsallaştırmıştır. Davutoğlu insani diplomasının ilk boyutunu Türkiye’nin kendi ülke vatandaşlarına ilişkin tutumu, ikinci boyutunu kriz bölgelerinde yaşanan olaylara yaklaşımı, üçüncü boyutunu ise küresel düzeyde ve özellikle BM sisteminde kapsayıcı insani bakış açısı üzerinden açıklamıştır (Beşinci Büyükelçiler Konferansı, 2013). Bu bağlamda insani diplomasi çerçevesinde kalkınma yardımları, insani yardımlar ve arabuluculuk faaliyetlerinin birlikte işleyebileceği, resmi kurumların, yarı resmi kurumlar ve STK’lar ile bir arada çalışmasına olanak sağlayabileceği faaliyetler yürütülmektedir. Bu faaliyetler Türkiye’nin politikaları ile bağlantılı şekilde gerçekleştirilmekte ve dış politikada insani diplomasi tamamlayıcı araç olarak kullanılmaktadır.

2011 yılında başlayan olayların ertesinde Suriye, Türkiye’nin insani diplomasi faaliyetlerinin yoğunlaştığı başlıca ülkelerden biri haline gelmiştir. Dünyadaki en büyük insani krizlerden birinin yaşandığı Suriye’de çatışmalar neticesinde 1.8 milyon kişi yerinden edilmiş, 5.3 milyon Suriye vatandaşı komşu ülkelerde yaşamaya başlamış, 5.6 milyonu acil durumda olmak üzere 13.1 milyon Suriyeli de yardıma muhtaç hale gelmiştir (Humanitarian Needs Overview, Syrian Arab Republic, 2018). Türkiye, çok boyutlu proaktif dış politikası çerçevesinde şekillendirdiği, insanı merkeze alan insani diplomasi anlayışı kapsamında hem kendi ülkesi içinde hem de Suriye’de faaliyet göstermiştir. Gerek Türkiye’de geçici koruma statüsünde değerlendirilen, gerekse Suriye’de yaşamını sürdürmeye çalışan Suriyeli vatandaşların insani güvenliğini sağlamak üzere çeşitli yardımlar gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada Türkiye tarafından gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetlerinin Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye ilişkin algılarına olan etkisi araştırma konusu yapılmaktadır. Bu amaçla öncelikle insani diplomasi kavramına ve Türkiye’nin insani diplomasi anlayışına değinilmektedir. İkinci bölümde Türkiye

tarafından ülke içerisinde gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetlerine yer verilmekte ve son bölümde de Gaziantep Nizip Geçici Barınma Merkezi içinde ve dışında gerçekleştirilen alan araştırmasının bulguları üzerinden sonuçlar değerlendirilmektedir.

2.İNSANİ DİPLOMASİ KAVRAMI VE TÜRKİYE’NİN İNSANİ DİPLOMASİ ANLAYIŞI

İnsani diplomasinin kökenleri 19.yüzyıldaki “insani eylemlere” (humanitarian action) dayanmaktadır. Bu tür faaliyetler farklı kurumlar tarafından “afet diplomasisi” ve “müdahale diplomasisi” (Barston, 2014; İlan, 2011) olarak da adlandırılmakla birlikte literatürde henüz tek bir kavram ve tanım üzerinde görüş birliği sağlanamamıştır. İnsani diplomasi konusunu sistemli bir şekilde işleyen ilk kitap 2007 yılında Larry Minear ve Hazel Smith editörlüğünde yayınlanmıştır. Minear ve Smith; oksimoron (oxymoron), sağduyu (common-sense) ve zorunlu hal (necessary evil) olmak üzere üç ideal insani diplomasi anlayışından bahsetmektedir (Egeland, 2013: 38). Oksimoron anlayışın temsilcisi Masood Hyder’e göre (Egeland, 2013:39) insani aktörler uluslararası insani hukuka göre sorumluluklarını yerine getirmekte olup sınırlı hedeflere sahiptirler. Hyder’e göre insani alanı beslemek ve hayatları kurtarmak insani diplomasinin esasını oluşturmaktadır.

Sağduyu olarak insani diplomasi; insani operasyonların etkili bir şekilde yürütülebilmesi için bu alanda görevli kişilerin politik hassasiyet çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini savunmaktadır (Egeland,2013). Bu yüzden yetkililer operasyonel sonuçlara ulaşabilmek için ev sahibi hükümetlerle veya güçlü hükümet dışı örgütlerle birlikte diplomasi uygulamaktadır. Bu nedenle bu anlayışın temsilcisi Omawale’e göre, insani diplomaside güvenilir ve inkar edilemez bilgi sağlamak, tarafların onayladığı yerleşmiş uluslararası anlaşmalara veya ilgili ulusal hukuka dayanmak; müzakere yoluyla tarafların memnun olacağı bazı temel çıkarılara açıklık getirmek (kazan-kazan teklifi); diğer müzakereci taraf ile birlikte masada güven ve itibar getirecek bir öncü müzakereci kullanmak; mümkün olduğunda müzakereye aynı düşünceye sahip diğer birliklerin ve kişilerin katılımını sağlamak; müzakereci diğer tarafın kabul ettiği problemlere çözüm önerisi sunmak; mümkün olduğunda işbirlikçi müzakere ile meşgul olmak gibi durumlar önem taşımaktadır (Egeland, 2013:39).

Zorunlu hal olarak (istenmeyen veya hoş karşılanmayan ancak gerekli olan anlamında) insani diplomasi, insani aktörlerin uluslararası çatışmaya olan müdahalesini kaçınılmaz olarak ve bazen ahlaken savunulabilir görmektedir (Smith ve Minear, 2007:38). Buna bağlı olarak yetkililerin uygun bir şekilde hazırlanması ve daha iyi girişimde bulunabilmeleri için eğitilmeleri gerektiğine vurgu yapmaktadır. Barış yapıcı yaklaşım olarak da bilinen bu yaklaşımın öncüsü Andre Roberfroid, başarılı bir insani diplomaside insani aktörlerin hem tarafsız hem de güvenilir olması gerektiğini söylemektedir. Buna ek olarak başarılı bir uygulama için de iyi diplomatik yeteneklere sahip olunması gerektiği ifade edilmektedir. Ayrıca Roberfroid insani diplomasinin uluslararası diplomasi ve çatışmanın temel konularından bağımsız olmadığını belirterek UNICEF’in çatışmanın sonlanması ile ilgili resmi bir bağlantısı olmamasına rağmen diplomatlar için zaman kazanmak,

barış için kamuoyu oluşturmak ve çatışan tarafların pozisyonlarını yumuşatmak konularında önemli rol üstlendiğini belirtmektedir (Egeland, 2013:41).

Kullanılacak yöntem, olayın boyutu, paydaşları, zamanlaması ve yayılma ihtimali dikkate alınarak insani diplomasi faaliyetlerini öncelik ve önem düzeyi çerçevesinde birincil faaliyetler, destek ve iyileştirme faaliyetleri (ikincil faaliyetler) ve uluslararası sahiplenmeyi ve işbirliğini artırma girişimleri olmak üzere üç seviyede incelemek mümkündür (Battır, 2017:54). Savaş, çatışma gibi insanların sebep olduğu olgular ya da deprem, sel, kasırga gibi doğa olayları nedeniyle hayati tehlikesi bulunan kişilerin yaşam hakkının güvence altına alınması amacıyla yürütülen çalışmalar birincil faaliyetler içerisinde yer almaktadır. Bu aşamada kişilerin mağduriyetine yol açan olayın yaşandığı bölgeye kısa süre içerisinde en uygun ekipmanla profesyonel bir ekibin sevk edilmesi önem taşımaktadır. Birincil faaliyetler döneminde insani diplomasi aktörlerinden insani yardım kuruluşları ön planda bulunmakta ve insani yardım faaliyetleri ile ilgilenen hem resmi kuruluşlar hem de sivil toplum kuruluşları bu evrede önemli rol oynamaktadır (Battır, 2017:56).

İkincil faaliyetler, diğer bir deyişle destek ve iyileştirme uygulamaları, insani yardım ve kurtarma faaliyetlerinin ardından kriz öncesi duruma dönmek ve daha iyi koşullar sağlamak amacıyla yürütülen çalışmaları kapsamaktadır. Bu bağlamda olumsuz şartlar altında bulunan tarafın beklentilerinin ve hedeflerinin belirlenmesi, ihtiyaçlarının tespit edilerek bunların giderilip giderilemediğinin saptanması ve gereksinimlerin karşılanması amacıyla gerekiyorsa ek kaynak bulmaya yönelik stratejilerin oluşturulması ikincil faaliyetler içerisinde yer almaktadır. Yapılacak faaliyetler birincil dönemde olduğu gibi yine insan odaklılık, bağımsızlık ve tarafsızlık olmak üzere üç önemli özelliğe sahip bulunmaktadır (Battır, 2017:56). Ancak birincil dönemde yürütülen faaliyetlerden farklı olarak bu dönemdeki aktiviteler uzun vadeli programlar olma niteliğine sahip bulunmakta ve kapsamlı olarak yürütülmektedir. İkincil faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ve etkileşim sürecinde de birincil dönemde olduğu gibi resmi kurumlar ve sivil toplum kuruluşları öncü rol üstlenmektedir.

İnsani diplomasi faaliyetlerinin üçüncü seviyesinde ise, daha önceki aşamalarda kaydedilen ilerlemelerin kalıcı olması ve devamlılığının sağlanması için uluslararası toplumda konuyla ilgili farkındalık yaratma faaliyetleri yer almaktadır. Bu amaçla, bu evrede dünyadaki herkesi etkileyebilme ihtimali olan sorunlara dikkat çekmek için kapsamlı platformlar oluşturulması ve uluslararası kaynakların harekete geçirilmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda ilk olarak uluslararası kuruluşlar bünyesinde dönemsel olarak düzenlenen organizasyonlar ve toplantılar önem taşımaktadır.

İnsan hayatını olumsuz yönde etkileyen doğal ya da yapay kriz durumlarında ortaya çıkan sorunlara acil olarak çözüm üretmeyi veya kalıcı olarak iyileşmeyi sağlamayı hedefleyen insani diplomasi araçlarını “barış inşası, insani yardım ve kalkınma yardımı” olmak üzere üç ana başlık altında toplamak mümkündür. Barış inşasının genel niteliğini uzun vadeli ciddi çatışmalar nedeniyle zarar gören toplumların yeniden iyileştirilmesi oluşturmaktadır. Bu süreç, çatışan tarafların gelecekteki

anlaşmazlığı askeri yöntemlerle değil, siyasi olarak çözüme konusundaki kararlılığına dayanmakta (Jeong, 2001:3-18) ve çeşitli rollerden oluşmaktadır. Paramiliter grupların demobilizasyonu ve diğer güvenlik düzenlemeleri, mültecilerin yeniden yerleştirilmesi, ekonomik yeniden yapılanma ve insan haklarının geliştirilmesi gibi çok çeşitli ardışık faaliyetler gerektirmektedir. Bu bağlamda barış inşası, hem çeşitli kriz durumlarına kısa vadeli tepkiler hem de sosyal istikrarsızlığın yanı sıra yeniden yapılanma için uzun vadeli vizyonlar içermektedir (Jeong,2001). Kısa vadeli yönetim planları, geçici durumların üstesinden gelmek ve geri dönen mültecilerin ve yerlerinden edilmiş kişilerin acil ihtiyaçlarına yanıt vermek ve yerel halk için kamu hizmetlerinin yetersizliğini sağlamak için yoğun müzakerelere dayanmaktadır. Uzun vadede ise, ulusal uzlaşmanın desteklenmesi, sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanması, devlet kurumlarında reform ve siyasi temsil gibi barış inşası stratejileri sosyo-ekonomik bölünmeleri ve bölgesel düşmanlıkları azaltmayı amaçlamaktadır (Jeong, 2011:6).

İnsani diplomasi araçları arasında yer alan insani yardımların odak noktasını insan hayatının devamı ve korunması oluşturmaktadır. Başka bir deyişle insani yardımlar insanîyet ilkesi çerçevesinde nerede olursa olsun insanların hayatını kurtarmayı ve acılarını hafifletmeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle ayrımcılık, tarafsızlık ve bağımsızlık ilkeleri çerçevesinde ırk, din, grup ayrımı yapmadan, taraflardan herhangi birine avantaj sağlamadan ve askeri siyasi ve ekonomik herhangi bir amaç gütmeyen yardım faaliyetlerinde bulunulması önem taşımaktadır. İnsani yardımlar kısa vadede öncelikli olarak gıda ve barınma ihtiyaçlarının giderilmesi ile sağlık hizmetinin sağlanmasını kapsamakta, orta ve uzun vadeli olarak düşünüldüğünde de eğitim, tarım, altyapı, ve sürdürülebilir kalkınma konularını içine almaktadır.

İnsani diplomasi araçlarının üçüncüsünü oluşturan dış yardımlara ilişkin standart tanım Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) Kalkınma Yardımı Komitesi (DAC) tarafından yapılmıştır. Komite, dış yardımı ekonomik kalkınma ve refahı desteklemek için gerçekleştirilen ve hibe şeklinde sağlanan mali akımlar, teknik yardım ve mallar şeklinde tanımlamaktadır (Radelet, 2006:4). Tanımın kapsamı içerisinde askeri yardımlar ve kalkınma amacı taşımayan yardımlar bulunmamaktadır (Radelet, 2006:4). Komite tarafından dış yardımlar üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; resmi kalkınma yardımı (RKY-Official Development Assistance, ODA), resmi yardım (RKY-Official Assistance, OA)" ve sivil toplum kuruluşları (STK), dini gruplar, dernekler, vakıflar ve özel şirketler tarafından gönüllü olarak gerçekleştirilen hibe şeklindeki yardımlardır (Radelet, 2006). Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından yapılan tanımlamaya göre gelişmekte olan ülkelere yapılan resmi kalkınma yardımlarının;

1. Mutlaka kamu kaynaklı olması,
2. Yardım alan tarafın ekonomik kalkınmasını sağlama amacı ile aktarılmış olması,
3. Yapılan kaynak aktarımının imtiyazlı olması ve en az %25'inin hibe olarak tahsis edilmiş olması gerekmektedir (OECD, 2008).

Ekonomik kalkınmayı amaçlamayan acil insani yardımlar, her türlü savaş silahları ya da askeri yardımlar, geri ödemesi kolaylaştırılmış olsa bile tamamı geri ödenmek üzere verilen her türlü krediler, özel sektör kaynaklı aktarımlar, STK'lar tarafından gerçekleştirilen yardım faaliyetleri resmi kalkınma yardımları arasında değerlendirilmemektedir.

3.TÜRK DIŞ POLİTİKASINDA YUMUŞAK GÜÇ STRATEJİSİ OLARAK İNSANİ DİPLOMASİ

2000'li yıllardan itibaren geliştirilen politika vizyonu çerçevesinde Türk dış politikasında çok boyutlu proaktif bir yol izlendiği görülmektedir. Özellikle de 2002-2017 arası dönemde Türkiye'nin dış politika girişimlerini ve uygulamalarını, Türkiye'nin güvenliğini bölgesel güvenlik kapsamında ele alan ve yeni bir güvenlik tanımına dayanan dış politika anlayışı yönlendirmektedir (Aras ve Fidan, 2007:197). Bu dış politika anlayışı çerçevesinde Türkiye "komşularını rakip veya düşman olarak değil, potansiyel ortaklar" olarak görmekte (Aras ve Polat,2007: 477) ve farklı coğrafyalarda yer alan devletlerle yeni ilişkiler inşa edilmesi ve geliştirilmesi için çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Bu tür girişimlerin olumlu sonuçlanmasında ise barışçıl yöntemlere başvurmak ve aktif bir politika izlemek gibi yumuşak güç kullanımını içeren uygulamalar önem taşımaktadır (Nye, 2005).

Türkiye'nin, proaktif ve çok boyutlu dış politikasının merkezinde yer alan yumuşak güç unsuru istenilen sonuçları elde etmek amacıyla gündem oluşturma, ikna etme ve cazibenin ortaya çıkarılmasını sağlayacak araçlar vasıtasıyla diğerlerini etkileme kabiliyeti olarak ifade edilmektedir (Nye, 2011:20-21). Başka bir ifadeyle yumuşak gücün temelinde bir ülkenin sahip olduğu değerler, refah seviyesi, sahip olduğu imkanlar gibi özellikler nedeniyle ona hayranlık duyan ülkelerin, o ülkeyi takip etmesi ve izlemesi yer almaktadır (Nye, 2004:5). Devletin değerlerini ve uygulamalarını kullanarak içtenlikle başkalarını cezbetme ve ikna etme konusunda başarılı olması durumunda etkili bir yumuşak güce sahip olduğu kabul edilmektedir.

Yumuşak gücü oluşturan kaynakların neler olduğu konusundaki belirsizliğin sürmesine rağmen yumuşak gücün kaynakları bu cazibeyi üreten varlıklar olarak tanımlanabilmektedir (Nye, 2006). Bu çerçevede Nye'a göre (2006:96) bir ülkenin yumuşak gücü esas olarak kültür (başkaları için cazip olduğu yerlerde), politik değerler (yurt içi ve yurt dışındaki hükümet politikaları başka bir potansiyel güç kaynağıdır. Hükümet politikaları yurt içinde ve yurt dışında var olduğu zaman bir ülkenin yumuşak gücünü güçlendirebilir veya azaltabilir) ve dış politika (Diğerlerinin görüşüne karşı ikiyüzlü ve kayıtsız görünen ya da ulusal çıkarlara dar bir yaklaşım öngören dış politikalar yumuşak güce zarar verebilmektedir.) olmak üzere üç kaynağa dayanmaktadır. Bu bağlamda Nye (2002), uluslararası politikada yumuşak gücü oluşturan kaynakların çoğunlukla bir kuruluşun ya da ülkenin kendi kültüründe ifade ettiği değerlerden, kendi içindeki uygulamaları ve politikalarıyla oluşturduğu örneklerden ve başkalarıyla ilişkilerini sürdürme şekliyle kaynaklandığını ifade etmektedir.

Lee'ye göre (2009:8), semboller, kültür, eğitim, kuram ve söylemler, uzmanlık, uluslararası şöhretler yumuşak güç üretebilecek yumuşak güç kaynakları olmakla

birlikte; yumuşak güç kaynaklarının tek başına varlığı yumuşak güce sahip olmak anlamına gelmemektedir. Bunun için bu kaynakların diğerlerinin davranışını etkileme anlamında kullanılması gerekmektedir. Birçok yumuşak güç stratejisi içerisinde Lee (Lee, 2009:9-11), pratikliğini mümkün gördüğü stratejileri; güvenli bir çevre yaratmak için devletlerin kendi imajlarını yaratması veya manipüle etmesi, diğerlerinin kolektif desteğini temin için başkalarının imajının manipüle edilmesi, belirli standartların, davranış kodlarının ve ortak referans noktalarının yayılmasını temel öge gören, ağ etkisi stratejisi, kahraman ve ünlülerin kullanılması stratejisi ve durumsal değişimin hızlandırılması stratejisi (Çavus,2012) olmak üzere temel olarak beş başlık altında toplamaktadır. Bu bağlamda Lee'nin belirtmiş olduğu ilk stratejiye uygun olarak hedef ülkelerin gözünde imajını olumlu yöne çevirmek için Türkiye'nin dış politikada yardım faaliyetlerine önem verdiği söylenebilmekte ve bu duruma bağlı olarak son dönemde Türk dış politika vizyonunun insani ve değer odaklı yapısını yansıtan insani diplomasi uygulamalarının yumuşak güç stratejileri çerçevesinde önemli bir konuma geldiği görülmektedir. Bu bağlamda Kuzey Afrika ve Sahraaltı Afrika, Orta Asya ve Orta Doğu başta olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde insani yardım, kalkınma yardımları, arabuluculuk faaliyetleri ile bölgesel ve küresel insani sorunların çözümüne yönelik girişimler gibi çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

İnsani diplomasi ile ilgili birçok tanım yapılmasına rağmen bu tanımların hiçbiri tam olarak Türkiye'nin insani diplomasi anlayışını yansıtmamaktadır. Türkiye'nin bakış açısından insani diplomasi, insanlığın tümünün geleceği ile ilgili politika alanlarında yeni bir diplomasi dili geliştirmeyi amaçlayan insani yardımın ötesinde bir vizyon anlamı taşımakta (Beşinci Büyükelçiler Konferansı, 2013) ve bu diplomaside vatandaşlar ile insani kaygılar öncelikli unsurlar arasında bulunmaktadır (Yeşiltaş ve Balcı, 2013:22). Dışişleri Bakanı Davutoğlu Ocak 2013 tarihinde düzenlenen Beşinci Büyükelçiler Konferansı'nda yaptığı açılış konuşmasında insani diplomasiyi Türkiye'nin küresel politikada somutlaştırdığı siyasi değerlerden kaynaklanan vizyonun bir parçası olarak tanımlamıştır. Konferansın son bildirisinde insani diplomasinin Türkiye Cumhuriyeti'nin yetkin ve şefkatli yapısını yansıttığı ve çıkarlar ile değerlerin birlikte dikkate alındığı dış politikanın insan odaklı yapısını tasvir ettiği belirtilmiştir (Beşinci Büyükelçiler Konferansı, 2013). Bu bağlamda Türk dış politikası çerçevesinde insani diplomasi, insanlık onurunu bir referans noktası olarak görmekte ve kendi vatandaşları ile Türkiye'nin ortak bir tarihi paylaştığı insanlar arasında ayırım yapmadan (Haşimi,2014:141) tüm araçlarını ve yeteneklerini bu yönde kullanmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede insani diplomasi vize muafiyet politikası, yeni elçiliklerin açılışı, insani yardımlara katılım, sivil-devlet ilişkilerinin sürdürülmesi, kriz dönemlerinde BM gibi uluslararası kuruluşlarda sorumluluk almak gibi dış politika faaliyetlerinin anlatılması için bir model olarak sunulmaktadır.

Davutoğlu Türkiye'nin insani diplomasisini "Türkiye'nin yurt dışındaki vatandaşlarına yönelik politikalar, coğrafi yakınlık ne olursa olsun kriz bölgelerine yönelik politikalar ve küresel düzen yapılarına ilişkin politikalar" olmak üzere üç boyut üzerinden değerlendirmektedir (Davutoğlu,2013:867-868). İnsani diplomasinin bu üç boyutu, pasif bir değişim alıcısı olmak ve gerici bir dış politika

izlemekten ziyade Türkiye'nin bölgedeki ve dünyadaki olayların gidişatına katılma ve bu olayları aktif olarak etkileme konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır.

İnsani diplomasinin ilk boyutu yurt dışındaki Türklere ve ilgili topluluklara odaklanmaktadır. Türkiye, çevresindeki bölgelerde yaklaşık 200 milyon insanın akraba ve ilgili topluluklarına karşı tarihi bir sorumluluk hissetmekte ve bu nedenle temaslarını sürdürmek ve onlarla bağlarını güçlendirmek için inisiyatif almaktadır (Yurtnaç, 2019:9). Bu çerçevede 2010 yılında Başbakanlık bünyesinde kurulan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı bu sütunla ilgili girişimleri koordine etmekten sorumlu bulunmaktadır (Yurtnaç,2019:3-4). Başkanlık görevlerini Dışişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri, Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü gibi farklı kurumlarla işbirliği içerisinde gerçekleştirmektedir (Yurtnaç,2019:5-6). Başkanlık, Türk vatandaşlarının, akrabalarının ve akraba topluluklarının inisiyatifleriyle kurulan STK'lara, kendi vatandaşlarının siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel yaşamlarına aktif olarak katılmalarını ve aynı zamanda kimliklerini ve kültürlerini koruyarak teşvik etmeleri için destek vermektedir. Bu amacı göz önünde bulundurularak “diaspora stratejisi” üzerinde çalışmakta ve yurt dışındaki Türk vatandaşlarını demokratik haklarını kullanma ve Türk diasporasının çıkarları için lobi yapma konusunda eğitmek için toplantılar düzenlemektedir. Ayrıca, Türkiye diasporasını harekete geçirmek amacıyla Cumhurbaşkanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile işbirliği içinde STK'ların projeleri için fon sağlamak ve yurtdışındaki Türk STK'larına kapasite geliştirme eğitimleri vermektedir(Yurtnaç,2019:8).

2002'den bu yana Türk yardım politikası; vizyon yönelimi, sistematik çerçeve ve yumuşak güç olan üç metodolojik ilkeye dayanırken, güvenlik ve özgürlük arasındaki denge, komşularla sıfır sorun, barış diplomasisi, gelişmiş küresel ilişkiler, küresel meselelere ve uluslararası organizasyonlara aktif katılım gibi altı çalışma prensibini kapsamaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun,2010:135-136). Bu bağlamda insani diplomasinin ikinci boyutunda insani yardım ve kalkınma yardımı ile bölgesel krizlerde ve gerekirse daha geniş çerçeveli krizlerde arabuluculuk çabaları yer almaktadır. Arabuluculuk, çatışma çözme ve afet yardımı çalışmalarında ise özellikle resmi kalkınma yardımı (ODA) Türk dış politikası için önemli bir yumuşak güç aracı niteliği taşımaktadır. Nitekim, resmi kalkınma yardımları yalnızca Türkiye'nin bölgesel aktör statüsünü yükseltmek için hizmet etmekle kalmamakta aynı zamanda Türkiye'nin alıcı ülkelerle yeni ticari ilişkiler kurmasına da yardımcı olmaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun,2010:131-132). Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetlerine ulaşmak için 1992 yılında kurulan TİKA, bu tarihten itibaren Türk yardım politikasının ana koordinatörü olarak görev yapmaktadır. TİKA, Orta Asya'dan sonra Orta Doğu, Kuzey Afrika ve Sahra Afrika'da da ofisler açarak, eğitim, sağlık ve inşaat gibi farklı alanlarda faaliyetlerde bulunmaktadır (Kulaklıkaya ve Nurdun, 2010:141)

Kalkınma yardımlarının yanı sıra, “bölgesel barış yapıcı” rolün benimsenmesi konusunda da Türkiye'nin adımları dikkat çekici nitelik taşımaktadır. Türkiye'nin bölgesel ihtilafların çözümünde aktif bir rol oynamaya istekli olması, Türkiye'nin benimsemiş olduğu “bölgesel ihtilaflarda yer almama politikasında” bir kırılma

meydana getirmiştir (Altunışık,2010:50). Türkiye bu bağlamda BM girişimlerini desteklemek amacıyla Balkanlar, Filistin, Irak, Afganistan ve İran nükleer meselesinde arabuluculuk yapmıştır (Aras, 2012:3). Ayrıca Myanmar'daki Budistler ile Arakan Müslümanlar arasındaki müzakerelere ve Filipinler Hükümeti ile Moro İslami Kurtuluş Cephesi arasındaki müzakerelere Uluslararası İletişim Grubu üyesi olarak katılmıştır (Aras,2012:3).

Kriz bölgelerinde bir yandan yardım ve destek faaliyetlerinde bulunurken diğer taraftan farklı yollarla uluslararası toplumun dikkatini bölgeye çekmek suretiyle sorunların çözümüne katkıda bulunmalarını sağlamaya yönelik girişimler insani diplomasinin üçüncü boyutu arasında yer almaktadır. Devletler ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde geniş katımlı, dönemsel organizasyonlar belli sorunlara dikkat çekme ve karar vericileri yönlendirme konusunda elverişli zeminler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Türkiye de son yıllarda BM Genel Kurulu toplantıları, G20 Zirveleri, Dünya Ekonomik Forumu gibi bu tür organizasyonlarda bölgesel ve küresel insani sorunların çözümüne yönelik girişimlerde bulunmaktadır. Söz konusu insani diplomasi anlayışı çerçevesinde Türk dış politikası, insanlık onurunu bir referans noktası olarak görmekte ve kendi vatandaşları ile Türkiye'nin ortak bir tarihi paylaştığı insanlar arasında ayırım yapmadan (Haşimi, 2014:141) tüm araçlarını ve yeteneklerini bu yönde kullanma konusunda kararlı davranmaktadır.

4.TÜRKİYE'DE GERÇEKLEŞTİRİLEN İNSANİ DİPLOMASİ FAALİYETLERİ

Türkiye, iç savaş nedeniyle ülkelerini bırakmak zorunda olan Suriyeli vatandaşlara “açık kapı” politikası çerçevesinde sınır kapılarını açmıştır (AFAD,2014:5). Türkiye'ye gelen ilk grup 29.04.2011 tarihinde Hatay'ın Yayladağı ilçesindeki Cilvegözü sınır kapısından giriş yapmıştır. Gelen Suriye vatandaşları, üst taraması yapıldıktan sonra tercüman eşliğinde kimlik belgelerine dayanılarak, kimlik belgeleri olmayanlar ise sözlü beyanlarıyla kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan 252 Suriye vatandaşına Hatay'daki bir spor salonunda geçici konaklama imkanı sağlanmış ve gıda ihtiyaçları karşılanmıştır (Geçici Koruma Yönetmeliği). Ancak Suriye'deki krizin derinleşmesiyle birlikte Türkiye'ye gelenlerin sayısında ciddi artış meydana gelmiştir. Bu nedenle Türkiye de acil yardımlar başta olmak üzere Suriyeli vatandaşların topluma entegrasyonunu destekleyen orta ve uzun vadeli yardım programlarını destekleyen bir yaklaşım benimsemiştir (IOM, 2018). Bakanlıklar, bakanlıklara bağlı tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar, İçişleri Bakanlığına bağlı AFAD, belediyeler, sendikalar ve gönüllü vatandaşlar Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere yönelik yardım programlarında aktif rol üstlenmektedir (CTDC,2015:4).

Suriye vatandaşları Türkiye'ye giriş yapmalarının ardından kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra ya kamplara yerleştirilmekte ya da illere sevk edilmektedir. 2013 yılında Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis, Hatay, Kahramanmaraş, Adıyaman, Adana, Osmaniye, Malatya, Mardin illerinde kurulan 20 kamp toplam 200.386 Suriyeli vatandaşa ev sahipliği yapmıştır (AFAD,2013:17). 23.08.2013 itibarıyla ise kamp dışında yaklaşık 350.000 Suriyeli sığınmacının-Türkiye'deki tüm Suriyelilerin yaklaşık %64'ü- bulunduğu belirtilmiştir (AFAd,2013:18). 2014 yılında 16'sı çadırkent, altısı konteyner kent olmak üzere barınma merkezlerinin sayısı 22'ye

yükselmiştir. Böylece bu merkezlerde 220.000 Suriyelinin çeşitli ihtiyaçları giderilmiştir (AFAD,2014:11). 2015 yılında geçici barınma merkezlerinde kalanların sayısı 278.000 (AFAD,2016:15-16) iken 2016 yılında 26 barınma merkezinde kalan Suriyeli sığınmacı sayısı 264.865'e gerilemiştir (AFAD,2016:12-13). 29.05.2017 tarihinde 3.020.654 Suriyelinin yaklaşık 247 bini kamp içinde yaşamını sürdürmüştür (AFAD,2017:19). Şubat 2018'de ülkede geçici koruma altındaki 3,4 milyon Suriyeli vatandaşın 228,000'i, 21 geçici konaklama merkezinde barındırılırken bu sayı Ekim 2018 tarihinde 20 barınma merkezi ve bu merkezlerde ikamet eden 176.000 Suriyeli sığınmacı olarak güncellenmiştir (IOM,2018:12).

ÜLKEMİZDEKİ TOPLAM SURIYELİ SAYISI *		3.564.919		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ TOPLAM MEVCUDU		180.869		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN SURIYELİ SAYISI		176.160		
GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİNDE BULUNAN İRAKLI SAYISI		4.709		
İL	GEÇİCİ BARINMA MERKEZİ	BARINMA TİPİ	GBM MEVCUDU	TOPLAM MEVCUT
HATAY	Altınözü Konteynerkenti	2.056 konteyner	8.229 Suriyeli	16.944
	Yayladağı Konteynerkenti	776 konteyner 32 betonarme bölme	3.670 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	1.181 konteyner	5.045 Suriyeli	
	Güveççi Çadırkenti**	824 çadır	0	
GAZİANTEP	İslahiye Çadırkenti**	1.552 çadır	0	3.761
	Karkamış Çadırkenti**	1.578 çadır	0	
	Nizip 1 Çadırkenti**	1.873 çadır	0	
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 konteyner	3.761 Suriyeli	
ŞANLIURFA	Ceylanpınar Çadırkenti	4.972 çadır	17.412 Suriyeli	65.705
	Akçakale Çadırkenti	6.461 çadır	21.865 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.069 konteyner	9.661 Suriyeli	
	Suruç Çadırkenti	7.028 çadır	16.767 Suriyeli	
KİLİS	Öncüpınar Konteynerkenti	3.089 konteyner	9.998 Suriyeli	24.525
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3.586 konteyner	14.527 Suriyeli	
MARDİN	Midyat Çadırkenti**	1.053 çadır	0	0
KAHRAMANMARAŞ	Merkez Konteynerkenti	5.008 konteyner	16.478 Suriyeli	21.187
			4.709 Iraklı	
OSMANİYE	Cevdetiye Konteynerkenti	3.352 konteyner	13.614 Suriyeli	13.614
ADİYAMAN	Merkez Çadırkenti	2.302 çadır	0 Suriyeli	0
ADANA	Sarıçam Konteynerkenti	6.136 konteyner	26.096 Suriyeli	26.096
MALATYA	Beydağı Konteynerkenti	1.977 konteyner	9.037 Suriyeli	9.037
TOPLAM	27.675 çadır ve betonarme bölme (56.044 kişi, %31,)		Suriyeli	176.160
	30.138 konteyner (124.825 kişi, %69,)		Iraklı	4.709
	57.813 toplam		Toplam	180.869

Kaynak: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/01_10_2018_Suriye_GB_M_Bilgi_Notu.pdf, 4.10.2018

Barınma merkezlerinde temel insani ihtiyaçlar öncelikli olmakla birlikte eğitim, sağlık, bankacılık, tercüme, psikososyal danışmanlık gibi alanlarda hizmetler sunulmaktadır. Dağıtılan Afadkart ile tüm Suriye vatandaşlarına marketlerde alışveriş yapma, gıda ve temizlik malzemesi ihtiyaçlarını karşılama olanağı verilmektedir (AFAD,2016:16-17). Ayrıca Türkiye'de kayıtlı Suriye vatandaşlarına

Sağlık Bakanlığı ile yapılan işbirliği çerçevesinde sağlık hizmetleri ve ilaçlar ücretsiz olarak sunulmaktadır. Geçici barınma merkezlerinde kurulan sahra hastanelerinde de hastaların tedavileri yapılmaktadır. Bu hastanelerde tedavi edilme imkanı olmayan hastaların ise il merkezlerinde bulunan hastanelere sevki gerçekleştirilmektedir (AFAD,2013:55). Kamp dışında yaşayan Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik faaliyetlerde bulunan sivil toplum kuruluşları insani yardım temelinde özellikle sağlık, barınma ve gıda yardımında bulunmaktadır. Sağlık hizmetlerinden kimlik kartına sahip olan geçici koruma altındaki bireyler, GİGM tarafından kaydı yapılmayan geçici koruma altındaki bireyler ve yaralı şekilde sınırdan geçerek Türkiye'ye gelen ve geçici koruma altında sayılan kişiler yararlanabilmektedir. Geçici koruma altındaki kişiler, geçici barınma merkezleri içinde bu merkezler dışında oluşturulan göçmen sağlığı merkezleri ile bakanlığa bağlı birinci, ikinci ve üçüncü basamak sağlık birimlerinden hizmet alma hakkına sahiptir. Bununla birlikte Türkiye'deki Suriyeli vatandaşların üniversitelerin uygulama ve araştırma merkezlerinden ve özel hastanelerden doğrudan hizmet alma imkanları bulunmamaktadır. Ancak yetişkin ve yeni doğan yoğun bakımı ve kanser tedavisi gibi gerekli hallerde bu kişilere sevki şekilde üniversitelerdeki uygulama ve araştırma merkezlerine başvurma imkanı tanınmaktadır (AFD,2013:14-15). Geçici koruma altındaki birinci basamak sağlık hizmetleri kapsamında aile hekimlikleri ve toplum ruh sağlığı merkezleri aracılığıyla çocukların ve ergenlerin aşılınması ile kadın ve üreme sağlığı ile ilgili hizmetler verilmektedir. İkinci ve üçüncü basamak sağlık birimlerinde ise poliklinikte ayakta veya serviste yatan hasta tedavileri yapılmakla birlikte, doğum ve ameliyatlar da gerçekleştirilmektedir. Söz konusu tedavi giderleri AFAD tarafından karşılanmakta, ilaçlar ise AFAD'ın anlaşmalı olduğu eczanelerden temin edilebilmektedir (IOM,2018:12). Kasım 2013 tarihi itibarıyla sadece sağlık alanında Suriyeli sığınmacılar için yaklaşık 191 milyon liralık harcama gerçekleştirilmiştir (AFAD,2013:52).

2018 yılına ait verilere göre Suriyeli sığınmacıların % 90'ından fazlası (3.2 milyon) geçici barınma merkezlerinin dışında yaşamaktadır (IOM,2018:12). Kentlerde yaşayan Suriyelilerin yaşamlarını devam ettirebilmelerinde en önemli desteği sivil toplum kuruluşları vermektedir. Devletin ve uluslararası kuruluşların yetişemediği alanları onlar doldurmaya ve mağdurların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadır (İGAM, 2014). İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden alınan verilere göre ülkemizde 2011 yılında 88.646 olan dernek sayısı 2018 yılı itibarıyla 113.969'e yükselmiştir (Dernek Sayıları, 2018). Türkiye'de aktif olan bu derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımı incelendiğinde bunların 5.451'nin insani yardım alanında faaliyet gösterdiği görülmektedir ("Derneklerin Faaliyet..", 2018). 2011 yılından günümüze kadar dernek sayılarındaki en belirgin değişim Gaziantep ve Şanlıurfa'da meydana gelmiştir. 2011'de Gaziantep'te derneklerin sayısı 1.148 iken bu sayı 2018 yılı itibarıyla 1.919 olmuştur (Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları, 2018). 2018 yılı içerisinde insani yardım alanında Gaziantep'te faaliyet gösteren dernek sayısı ise 279 olarak kayıtlara geçmiştir (Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımları, 2018). Şanlıurfa'daki dernek sayılarında da benzer bir artış yaşanarak 2011 yılında 628 dernek aktif iken, 2018'de bu sayı 1.183'e yükselmiştir (Faal Dernek Sayıları, 2018). Bugün itibarıyla Şanlıurfa'daki

bu derneklerin 145 tanesi insani yardım alanında faaliyetlerini yürütmektedir (Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımları, 2018).

Suriye’de başlayan iç çatışma sebebiyle Türkiye’ye gelen Suriyeli vatandaşların konut ihtiyacının giderilmesinde üç farklı yöntem geliştirilmiştir. Suriye’de olayların başlamasının hemen ardından Suriyelilerin bir kısmı başta Şanlıurfa, Gaziantep, Hatay, Mardin ve Siirt olmak üzere Türkiye’nin çeşitli illerinde kalan akrabalarının yanına yerleşmiştir (Turkish National Police Academy, 2017:20). İkinci olarak Suriyeli sığınmacılara Türkiye’nin 10 ilinde kurulan 20 geçici barınma merkezlerinde ikamet etme imkanı verilmiştir (IOM,2018:12). Sunulan üçüncü bir seçenek ise herhangi bir yasal engelle karşılaşmaksızın Suriyelilere tercih ettikleri illerden konut satın alma veya kiralama olanağının sağlanmış olmasıdır. Ekim 2018 tarihi itibarıyla geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyeli sığınmacıların sayısı 176.000’dir. Bu merkezlerde kalmayan Suriyeliler ise konut ihtiyaçlarını farklı şekillerde karşılamaktadır. Suriye vatandaşlarının büyük bir bölümü kendi imkânlarıyla ya da STK'lardan ve bireylerden aldıkları yardımlar vasıtasıyla kiradıkları evlerde kalmaktadır (Turkish National Police Academy, 2017;20-21). 2017 yılı itibarıyla Türk devletinin sığınmacıların konut maliyetleri dahil olmak üzere konuyla ilgili toplam harcamaları yaklaşık 12 milyar dolar olarak hesaplanmıştır. Konut masrafları içerisinde kira, elektrik, su ve ısıtma gibi kamu hizmetleri bulunmaktadır. Bu maliyetlerin karşılanmasında STK'lar ve bireyler de Türk devleti ile işbirliği içinde faaliyetler yürütmektedir (Turkish National Police Academy, 2017;20).

Türkiye’de Suriyeli sığınmacılara yapılan gıda yardımında Dünya Gıda Programı (WFP) aktif rol üstlenmiştir. WFP, Türkiye’nin isteği üzerine Ekim 2012’den itibaren Suriyeli ailelerin yiyecek alabilmeleri için banka kartlarına aylık bakiye yükleyen bir e-gıda (ESSN-Emergency Social Safety Net) kartı programı başlatmıştır (WFP,2018). Bu e-gıda kartı uygulaması aracılığıyla Suriyelilere yiyecek, kıyafet, ilaç satın alma, kira ve faturaları ödeme için kullanabileceği aylık nakit transferleri sağlanmaktadır. Türk Kızılayı ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile de işbirliği içinde hareket eden WFP’nin bu programı ile kamp içinde veya kamp dışında yaşamını devam ettiren Suriyelilere maddi anlamda destek sağlanmaktadır (WFP,2018). Gıda yardımı konusunda bir diğer önemli desteği sivil toplum kuruluşları sağlamaktadır. Yerel STK'lar faaliyetlerinin kapsamını arttırmak suretiyle birçok Suriyeli sığınmacının ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmaktadır (Kanat ve Üstün,2015:22). Bu kuruluşlar içerisinde öncelikle IFRC tarafından desteklenen Türk Kızılayı Suriyeli vatandaşlara önemli gıda yardımında bulunmaktadır (The International Red Cross And Red Crescent Movement,2015:7).

2011 yılında Suriye’deki çatışmaların başlaması ve buna bağlı olarak Türkiye’deki sığınmacı sayısında meydana gelen artış Türkiye’nin yapmış olduğu yardım miktarlarına da yansımıştır. 2010 yılına göre resmi kalkınma yardımları miktarında %31.6’lık bir artış meydana gelerek 1 milyar 273 milyon dolara yükselmiştir (TİKA,2011:4). Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından yayınlanan 2011’deki rapora göre Türkiye’nin Resmi Kalkınma Yardımlarını oluşturan (RKY) kategoriler arasında bulunan “sığınmacı” ve “acil yardım” alt

başlıkları altında sırasıyla 213,6 ve 264,35 milyon dolar harcama yapılmıştır (TİKA;2011:23). Ülkelerindeki çatışma ortamından kaçarak Türkiye'ye gelen 12.000 Suriyeli için yapılan harcamalar sığınmacı kategorisinde değerlendirilmiştir. Harcama kalemlerini Suriyelilerin işlemlerini yürütmek için görevlendirilenlerin görev ücretleri, Türkiye'de eğitim görece çocukların eğitimleri, geçici barınma merkezlerinin giderleri, sığınmacılar için yapılan para, sağlık, barınma, giyim ve yakacak gibi yardımları ve ülkelere dönmek isteyenlerin ulaşım masrafları oluşturmuştur (TİKA,2011:56).

2012 yılında Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarında önemli artış yaşanmasının sebebini Suriyeli sığınmacıların Türkiye'de misafir edilmesi oluşturmuştur (TİKA;2012:16). 2011 yılında Türkiye'deki Suriyeli vatandaşlar "sığınmacılar" kategorisinde değerlendirilirken 2012 yılında TİKA tarafından yayınlanan raporda "acil yardımlar" başlığı altında değerlendirilmiştir (TİKA;2012:16). Bu dönemde Türkiye'nin acil yardımlar kategorisi içinde yapmış olduğu harcamalar bir önceki seneye göre %300 artış göstererek 1. 026.67 milyon ABD Doları (TİKA;2012) olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde yapılan insani yardım miktarı resmi kalkınma yardımlarının %40'ını oluşturmuştur (GHA Report,2013:36). ABD, AB kurumları ve İngiltere'den sonra Türkiye en çok insani yardım yapan dördüncü ülke olmuştur. Bu yıl içinde yapılan insani yardımların GSYH'ye oranı ise %0.13 olarak raporlanmış ve bu orana göre ülkeler arasında yapılan sıralamada Türkiye üçüncü sırada yer almıştır (GHA Report,2013:6). Yapılan toplam harcamalar içinde Suriyeli sığınmacılara yönelik toplam yardım miktarı ise 979,39 milyon dolar olarak hesaplanmıştır (TİKA Kalkınma Yardımları Raporu,2012:54). Suriyeli sığınmacılar için bizzat devlet tarafından yapılan harcamaların yanı sıra 2012 yılında STK'lar tarafından da toplam 151.08 milyon ABD Doları yardım yapılmış, bu yardımın 54.8 milyon doları acil ve insani yardım kategorisinde harcanmıştır (TİKA Kalkınma Yardımları Raporu,2012:76). Ülke bazında bu yardımların 26.4 milyon doları Somali için harcanırken STK'lar tarafından 2012 yılında Suriye için 19,97 milyon dolar harcama yapılmıştır (TİKA Kalkınma Yardımları Raporu,2012:77).

2013 yılında TİKA tarafından yayınlanan raporda Türkiye'nin 2013'te yaptığı yardımların %49'unu insani yardımların oluşturduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin insani yardımları bir önceki yıla göre 591 milyon ABD doları artmıştır (GHA Report,2014:28). 2013 yılında 1.629,18 milyon dolar olan insani yardımların GSMH'ye oranı ise 2012 yılı ile kıyaslandığında 0,13'ten 0,21'e yükselmiştir. Buna bağlı olarak Türkiye, insani yardımda bulunan ülkeler sıralamasında en cömert ülke olarak (GHA Report,2014:30) birinci sırada yer almıştır. Yardım miktarı açısından ise ABD ve İngiltere'den sonra 3. olmuştur (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu, 2013:57). Türkiye'nin yapmış olduğu insani yardımların önemli bir kısmı bu dönemde Suriye'ye yönelik kullanılmıştır. Türkiye'de kurulan kamplarda yaşayan Suriyelilerin tüm ihtiyaçları Türkiye tarafından hassasiyetle karşılanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda Suriyeliler için yalnızca 2013 yılında 1, 571, 28 milyon dolar insani yardım yapılmıştır (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu, 2013:58). 2011 yılında Suriye'de başlayan çatışmaların 2014'te devam etmesi milyonlarca Suriyelinin ülkesini terk etmesine neden olmuştur. Türkiye de Suriye krizinin başlangıcından itibaren önemli sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapmıştır.

2011-2013 yılları arasında toplam 2,7 milyar dolar yardımda bulunmuştur. TİKA tarafından 2014 yılında yayınlanan rapora göre Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarının %67'sini insani yardımlar oluşturmuştur. Toplam 2.416 milyon dolar insani yardım gerçekleştirilmiş ve bunun 2.280 milyon doları Suriyeliler için harcanmıştır (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu, 2014:44) 2015 yılında Türkiye'nin resmi kalkınma yardımlarında 2014 yılına göre %9'luk bir artış meydana gelmiştir. Türkiye, 3,2 milyar dolar ile dünyada en fazla insani yardım sağlayan ülke olarak GSMH/insani yardım oranları bazında %0.37'lik (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu,2015:9) oranla 2015 yılında da dünyanın en cömert ülkesi ilan edilmiştir (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu,2015:8). Yardım miktarı oranında bir önceki yıla göre %31'lik bir artış meydana gelmiş ve Türkiye insani yardım alanında yapılan en büyük donör ülkeler sıralamasında ABD'den sonra ikinci sıraya yerleşmiştir (GHA Report,2014:5). Resmi kalkınma yardımlarının kategorilere göre dağılımında en fazla pay 2.737 milyon dolar ile acil ve insani yardımlara ayrılmıştır. Resmi kalkınma yardımlarından en fazla yararlanan ülke ise 2,694,0 milyon dolar ile Suriye olmuştur (TİKA, Kalkınma Yardımları Raporu,2015). DAC'a 2015 yılında insani yardım olarak bildirilen 3,1 milyar dolar tutarındaki fonun % 97'si, Türkiye sınırları içindeki Suriyeli sığınmacılar için harcanmıştır (GHA Report, 2016:45).

2016 yılında Türkiye'nin yapmış olduğu resmi kalkınma yardımları miktarı 6.487,7 milyon dolara ulaşmıştır. Resmi kalkınma yardımları içindeki en büyük payı insani yardımlar oluşturmuştur. 2016'da Türkiye 6,000 milyar dolar ile en fazla insani yardım yapan ülkeler içinde yeniden ikinci sırada yer almıştır (GHA Report, 2017:7). 2015'teki yardım miktarı ile karşılaştırıldığında Türkiye'nin insani yardım alanındaki katkı payında %119'luk bir artış meydana gelmiştir. Bu artışa bağlı olarak 2016 yılındaki GSMH/insani yardım oranı % 0.75 olarak gerçekleşmiştir. Bu yardımların %99'u Suriye'de devam eden çatışmalardan dolayı mağdur olan Suriye vatandaşları için kullanılırken %1'i başka yerlere yöneltmiştir (GHA Report, 2017:44). 2017 yılında Türkiye en fazla insani yardım yapan ülkeler sıralamasında 8,070 milyon dolar ile birinci sırada yer almıştır (GHA Report, 2018: 9). Yapılan yardımlar büyük ölçüde Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için kullanılmış (GHA Report, 2018:38) ve 2017 yılında en fazla yardımın yapıldığı ülke Suriye olmuştur (GHA Report, 2018:9).

Türkiye, Suriye'deki olayların başlangıcından itibaren imkanları ölçüsünde mağdur olan Suriyeliler için önemli derecede çaba göstermiştir. 10 Ekim 2018 tarihi itibarıyla 171.640'ı geçici barınma merkezlerinde olmak üzere toplam 3.587.930 kişiye ev sahipliği yaparak dünyada en fazla mülteci nüfusu barındıran ülke haline gelmiş (GİGM, 2018) ve aynı zamanda dünyada en fazla insani yardım yapan ülkeler sıralamasında birinci sırada yer almıştır.

5.SURİYELİLERİN TÜRKİYE ALGISI

Türkiye'nin insani diplomasi faaliyetleri çerçevesinde yapılan insani yardımlardan faydalanan Suriyelilerin Türkiye'ye yönelik algılarını ölçmek için yapılan bu çalışma Gaziantep ilinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma Nizip Geçici Barınma Merkezi içinde ve dışında yaşayan ve insani yardım alan Suriyeliler ile Türkçe ve

Arapça sorular sorular üzerinden yapılmıştır. Elverişli örneklem seçim yöntemi kullanılan çalışmada 188'i geçici barınma merkezi içinde, 194'ü geçici barınma merkezi dışında olmak üzere toplam 384 kişiye 29.11.2018-04.12.2018 tarihleri arasında konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir.

Kamp içinde anket sorularını yanıtlayan grubun %58'ini kadınlar, %41'ini erkekler oluşturmaktadır. Tabloda yer alan kamp dışındaki cinsiyet dağılımına bakıldığında da kamp içine benzer oranlar göze çarpmaktadır. Buna göre kamp dışındaki araştırma grubunun %52'si kadınlar, %47'si erkeklerden meydana gelmektedir.

Cinsiyet	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Kadın	58.8	52.1
Erkek	41.2	47.9

Kamp içinde ve kamp dışında soruları yanıtlayanların yaş dağılımına bakıldığında her iki grupta da 30-34 yaş aralığında bulunanların ağırlıklı olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer yaş gruplarındaki dağılım ise dengeli bir şekilde gerçekleşmiştir. Kamp içindkilerin %7'si 18-23, %18'i 24-29, %27'si 30-34, %19'u 35-39, %19'u 40-44 ve %7'si 45 yaş ve üzerindedir. Kamp dışında ise 45 yaş ve üzerinde çalışmaya katılan olmamakla birlikte katılanların %14'ü 18-23, %18'i 24-29, %30'u 30-34, %18'i 35-39, %17'si 40-44 yaş aralığında bulunmaktadır.

Yaş	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
18-23	7.7	14.9
24-29	18.2	18.6
30-34	27.1	30.9
35-39	19.9	18.0
40-44	19.9	17.5
45 ve üzeri	7.2	0

Araştırmaya katılanların medeni durumlarını yansıtan tablo incelendiğinde her iki grup içinde evli olanların çoğunluğu oluşturduğu ve oranların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Buna göre kamp içindkilerin %68'i, kamp dışındkilerin ise %77'si evli kişilerden meydana gelirken bekar olanların oranı kamp içindkilerde %21, kamp dışındkilerde ise %17'dir.

Medeni Durum	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Evli	68.1	77.6
Bekar	21.3	17.3
Diğer	9.6	5.1

Eğitim seviyelerini gösteren aşağıdaki tabloda kamp içinde ve dışında oransal olarak farklı dağılımların olduğu görülmektedir. Kamp içinde araştırmaya katılanların %44'ü üniversite eğitimi almıştır. Geri kalan kesimin %28'i lise, %17'si ortaokul, %9'u ise ilkokul mezunudur. Kamp dışında ise kişilerin eğitim seviyelerine göre oransal dağılımı birbirine daha yakındır. Katılımcıların %24'ü ilkokul, %28'i ortaokul, %21'i lise ve %25'i ise üniversite mezunudur.

Eğitim Durumu	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
İlkokul	9.1	24.2
Ortaokul	17.2	28.4
Lise	28.5	21.6
Üniversite ve Üzeri	44.6	25.8

Kamp içinde ve kamp dışında olmak üzere her iki grupta yer alan katılımcıların önemli bir kısmı yalnızca Arapça bilmektedir. Sadece Arapça bilenlerin oranı kamp içinde %78 iken kamp dışında bu oran %49'dur. Arapçanın yanı sıra Türkçe ve Kürtçe bilenler de bulunmaktadır. Kamp içindekilerin %14'ü Arapça ve Türkçe bilirken bu iki dili bilenlerin oranı kamp dışında %41'dir. Arapça ve Kürtçe ise kamp içindekilerin %4'ü, kamp dışındakilerin ise %7'si tarafından bilinmektedir.

Konuşulan Dil	Kamp İçi (%)	Kamp Dışı (%)
Arapça	78.7	49.5
Arapça-Türkçe	14.4	41.8
Arapça-Kürtçe	4.3	7.7
Arapça-Diğer	2.7	1.0

Türkiye'ye geldikten sonra herhangi bir insani yardım kuruluşundan yardım alıp almadıkları sorusu hem kamp içindekilere hem de kamp dışındakilere yöneltilmiştir. Kamp içindekilerin %50'si yardım aldığını söylerken kamp dışındakilerde bu oran %74'tür. Yardım almayanların oranı ise kamp içinde %49, kamp dışında %26'dır.

Türkiye'ye Geldikten Sonra İnsani Yardım Kuruluşlarından Yardım Aldınız mı?			
	Kamp İçi	Sayı	%
	Hayır	91	49,5
	Evet	93	50,5
	Toplam	184	100,0
	Kamp Dışı	Sayı	%
	Hayır	51	26,0
	Evet	145	74,0
	Toplam	196	100,0

Yapılan yardımların yeterli olup olmadığını değerlendirmeleri için hem kamp içindekilere hem de kamp dışındakilere yardımları yeterli görüp görmedikleri sorulduğunda kamp içindekilerin %60'ı yapılan yardımları yeterli bulduklarını söylerken kamp dışındakilerin yalnızca %27'si yeterli gördüğünü ifade etmiştir. Buna karşılık kamp içindekilerin %39'u yardımları yetersiz görürken kamp dışında bu görüşte olanların oranı %72'dir.

Sizce Türkiye'nin Yaptığı Yardımlar Yeterli Mi?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hayır	73	39,2
Evet	113	60,8
Toplam	186	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Hayır	142	72,8
Evet	53	27,2
Toplam	195	100,0

Kamp içindeki ve kamp dışındaki gruba gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının nasıl olduğu sorulmuştur. Kamp içindekilerde “çok iyi” ve “iyi” cevabını verenlerin oranı sırasıyla %36 ve %37'dir. Grubun %14'ü gelmeden önceki algısını “kötü” olarak nitelerken “çok kötü” olarak ifade edenlerin oranı %2'dir. Kamp dışında ise araştırmaya katılanların %72'si gelmeden önce Türkiye ile ilgili algılarının “iyi” olduğunu belirtmiştir. “Çok iyi” olarak nitelendirenlerin oranı ise %21'dir. Kamp dışında Türkiye ile ilgili algısının daha önce “çok kötü” olduğunu ifade eden olmamakla birlikte, “kötü” bir algıya sahip olduğunu belirtenlerin oranı ise %2'dir.

Gelmeden Önce Türkiye (Türk Devleti ve Türk Halkı) ile İlgili Algılarınız Nasıldı?		
Kamp İçi	Sayı	%
Hiçbir Fikrim Yok	18	9,6
Çok Kötü	4	2,1
Kötü	27	14,4
İyi	71	37,8
Çok İyi	68	36,2
Toplam	188	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Hiçbir Fikrim Yok	9	4,6
Kötü	4	2,1
İyi	141	72,3
Çok İyi	41	21,0
Toplam	195	100,0

Araştırmaya katılanların Türkiye'ye geldikten sonra Türkiye ile ilgili algılarında herhangi bir değişiklik olup olmadığı sorulmuştur. Kamp içindekilerin %43'ü Türkiye ile ilgili algılarının olumlu yönde değiştiğini söylerken, %41'i herhangi bir değişiklik olmadığını belirtmiştir. Algılarının olumsuz yönde değiştiğini ifade

edenlerin oranı ise %15'tir. Kamp dışındaki katılımcıların ise %52'si Türkiye'ye ile ilgili algılarında olumlu yönde değişiklik olduğunu belirtirken %46'sı herhangi bir değişiklik olmadığını söylemiştir. Türkiye ile ilgili algılarının olumsuz yönde değiştiğini belirtenlerin oranı ise %1'dir.

Türkiye ile İlgili Algılarınızda Değişiklik Oldu Mu?			
Kamp İçi		Sayı	%
	Olumsuz Yönde Değişti	29	15,4
	Değişiklik Olmadı	78	41,5
	Olumlu Yönde Değişti	81	43,1
	Toplam	188	100,0
Kamp Dışı		Sayı	%
	Olumsuz Yönde Değişti	3	1,5
	Değişiklik Olmadı	90	46,2
	Olumlu Yönde Değişti	102	52,3
	Toplam	195	100,0

Kamp içindeki katılımcıların Türkiye'de yaşamayı tercih etmelerinin sebepleri arasında %33 ile Türkiye'nin güvenli bir ülke olması birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada %20 ile akraba ve ailenin bulunması, üçüncü sırada %12 ile Suriye'nin eski haline gelmeyeceğini düşünmeleri, dördüncü sırada %11 ile aynı dini inanca sahip olunması, beşinci sırada %10 ile hakların daha fazla olması, altıncı sırada %6 ile Türkiye'yi seviyor olmaları ve yedinci sırada ise %4 ile iş imkanları yer almaktadır. Kamp dışındaki katılımcıların da kamp içindeki duruma benzer şekilde Türkiye'de yaşamayı tercih etmelerinin başlıca sebebini %27 ile Türkiye'nin güvenli bir ülke olması oluşturmaktadır. İkinci sırada %25 ile akraba ve ailenin bulunması, üçüncü sırada aynı dini inanca sahip olunması yer almaktadır. Dördüncü sırada %7 ile iş imkanları ve Suriye'nin eski haline gelmeyeceği düşüncesi birlikte yer almaktadır. Beşinci tercih sebebini %5 ile Türkiye'yi seviyor olmaları, altıncısını ise yine %5 ile Türkiye'de hakların daha fazla olması oluşturmaktadır.

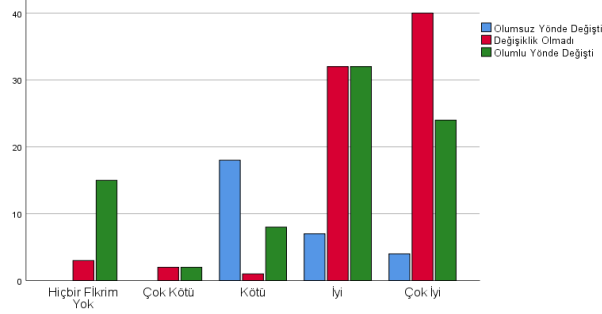
İmkan Verildiği Taktirde Türkiye’de Yaşamayı tercih Etmeniz Öncelikli Sebebini Lütfen Belirtiniz.		
Kamp İçi	Sayı	%
Akrabaların ve Ailenin Bulunması	39	20,7
Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	22	11,7
Güvenli Bir Ülke Olması	63	33,5
Hakların Daha Fazla Olması	19	10,1
İş İmkanları	9	4,8
Türkiye’yi Seviyor Olmak	12	6,4
Suriye’nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek	24	12,8
Toplam	188	100,0
Kamp Dışı	Sayı	%
Akrabaların ve Ailenin Bulunması	49	25,3
Aynı Dini İnanca Sahip Olunması	43	22,2
Güvenli Bir Ülke Olması	53	27,3
Hakların Daha Fazla Olması	10	5,2
İş İmkanları	14	7,2
Türkiye’yi Seviyor Olmak	11	5,7
Suriye’nin Eski Haline Gelmeyeceğini Düşünmek	14	7,2
Toplam	194	100,0

6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Türk dış politikasında özellikle 2000’li yıllardan itibaren insani diplomasiyle ilgili yapılan tanımlamalarda hem devlete hem de devlet dışı aktörlere bir arada yer verilmiştir. Böylelikle devlet politikalarından bağımsız olmayan insani diplomasi anlayışı benimsenerek bu alanda yürütülen faaliyetler Türk dış politikasının tamamlayıcı aracı olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’nin Suriye’de meydana gelen olaylar sonrasında Suriye’den kaçarak ülkeye yerleşen sığınmacılara ilişkin tutumu da bu dış politika anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir.

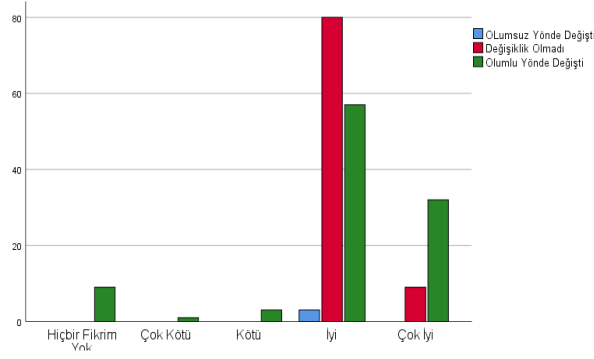
Türkiye tarafından yapılan insani yardım harcamalarının önemli bir kısmı Türkiye içindeki Suriyeli sığınmacılar için harcanmıştır. Geçici koruma altına alınan Suriyeli vatandaşlar Türkiye’de kurulan kamplara yerleştirilerek temel ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır. Başta devlet kurumları olmak üzere insani yardım alanında faaliyet gösteren çeşitli STK’lar da hem kamp içinde hem kamp dışında yaşayan Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların gereksinimlerinin karşılanmasında aktif rol almıştır. Yürütülen bu insani diplomasi faaliyetlerinin Suriyeli sığınmacıların algılarına nasıl yansdığına bakıldığında ise kamp içinde ve kamp dışında olumlu sonuçlarla karşılaşılmaktadır.

Kamp İçi					
		Soru:24			Toplam
		Olumsuz Yönde Değişti	Değişiklik Olmadı	Olumlu Yönde Değişti	
Soru :23	Hiçbir Fikrim Yok	0	3	15	18
	Çok Kötü	0	2	2	4
	Kötü	18	1	8	27
	İyi	7	32	32	71
	Çok İyi	4	40	24	68
Toplam		29	78	81	188

Elde edilen bulgulardan katılımcıların önemli bir kısmının Türkiye ile ilgili olumlu bir algıya sahip olduğu görülmektedir. Kamp içindekilerin %74'ü gelmeden önce Türkiye ile ilgili "iyi" veya "çok iyi" düşüncelere sahip olduğunu söylerken kamp dışında bu oran %93.3'tür. Kamp içindeki verileri gösteren yukarıdaki grafik incelendiğinde gelmeden önce bu ülkeye ilişkin algılarının "çok iyi" olduğunu söyleyen 68 kişinin 40'ının Türkiye'ye geldikten sonra da bu görüşünde herhangi bir değişiklik olmadığı görülmektedir. Zira algılarında olumsuz yönde değişiklik olduğunu beyan edenlerin sayısı yalnızca dördür. Daha önce Türkiye ile ilgili "iyi" algısına sahip olan 71 kişinin ise 64'ü bu görüşünde bir değişiklik meydana gelmediğini veya bu görüşünün daha da kuvvetlendiğini söylerken sadece yedi kişi Türkiye ile ilgili düşüncelerinin olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Daha önce Türkiye ilgili herhangi bir fikri olmayan 18 kişinin 15'i ise Türkiye ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olduğunu söylemiştir.

Kamp Dışı					
		Soru:24			Toplam
		Olumsuz Yönde Değişti	Değişiklik Olmadı	Olumlu Yönde Değişti	
Soru: 23	Hiçbir Fikrim Yok	0	0	9	9
	Çok Kötü	0	0	1	1
	Kötü	0	0	3	3
	İyi	0	80	57	140
	Çok İyi	0	9	32	41
Toplam		3	89	102	194

Kamp dışındaki verileri gösteren yukarıdaki grafikte Türkiye ile ilgili “çok iyi” veya “iyi” algısına sahip olan 181 kişinin Türkiye’ye geldikten sonraki düşünceleri incelendiğinde görüşlerinde herhangi bir değişiklik olmadığını (89 kişi) veya bu düşüncelerinin kuvvetlendiğini söyleyenlerin sayısı (89 Kişi) toplam 178’dir. Daha önce Türkiye ile ilgili hiçbir fikri olmayan veya Türkiye hakkında kötü algıya sahip olan toplam 12 kişi de görüşlerinin olumlu yönde değiştiğini söylemiştir. Hem kamp içinde hem de kamp dışında yaşayanların Türkiye’ye yönelik algıları incelendiğinde bu durum dikkat çekici niteliktedir.

Yapılan araştırma neticesinde, Türkiye'nin yapmış olduğu yardımlar ve sağlamış olduğu imkanlar vasıtasıyla ülke hakkında daha önce iyi düşünceye sahip olanların bu görüşlerini korumayı ve hiçbir düşüncesi bulunmayan veya kötü algıya sahip olan Suriyeli sığınmacıların düşüncelerini ise olumlu yönde değiştirmeyi başardığı görülmektedir. Varılan bu noktada Türkiye tarafından ülke içindeki Suriyeli sığınmacılara yönelik gerçekleştirilen ve insanı merkeze alan diplomasi faaliyetlerinin onların beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yürütüldüğü söylenebilmektedir. Bununla birlikte Suriye’de başlayan olaylar nedeniyle mağdur olan insanlara en başından itibaren insani yardım elinin uzatılması ve günümüze kadar bu alandaki faaliyetlerin devam ettirilmesi Türkiye’nin dış politika hedefleri açısından da önem taşımaktadır.

Türk dış politikasının yeni vizyonunun temel ilkeleri arasında herkes için güvenlik, siyasi diyalog, ekonomik dayanışma ve kültürel uyum yer almaktadır ve Türkiye benimsemiş olduğu proaktif dış politikası çerçevesinde komşularla olan ilişkilerinde tüm sorunları ortadan kaldırmayı veya en azından bunları mümkün olduğunca asgari düzeye indirmeyi hedeflemektedir. Bu hedefler çerçevesinde yumuşak güç, Türkiye'nin dış politika söyleminde belirtildiği gibi dış politika anlayışının merkezinde yer almakta, gerçekleştirilen yardımlar ise yumuşak güç stratejisinin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Özellikle 2011 yılında Suriye’de başlayan olaylar ertesinde gerçekleştirilen insani diplomasi faaliyetleri bir bakıma uluslararası alanda Türkiye’nin görünen yüzünü temsil etmektedir. Türkiye gerçekleştirdiği bu faaliyetler ile hem bölgesel ve hem de uluslararası alanda gündem oluşturarak bölgesel ve küresel düzeydeki etkinliğine ve itibarına katkı sağlamaktadır.

İnsani diplomasi faaliyetleri aracılığıyla oluşturulan bu olumlu imajın sürdürülmesi halinde, uzun vadede Türkiye'ye ekonomik, stratejik ve politik faydalar sağlayacağı da düşünülmektedir. Nitekim insani diplomasi faaliyetleri ile taraflar arasında kurulan psikolojik yakınlık uzun dönemde ekonomik ve politik ilişkilerin geliştirilmesi için zemin hazırlamış olmaktadır. Bununla birlikte bu olumlu etkinin yalnızca yardım alan ülke bazında değil, bölgesel anlamda da olumlu çıktıları beraberinde getirme ihtimali bulunmaktadır. İç savaş ve siyasi istikrarsızlığın olduğu bir ülkeye, politik ve ekonomik bir beklenti olmaksızın yalnızca insani amaçlarla el uzatılmış olmasının iki ülke arasında güven ilişkisi tesis edilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir. Bu güven ilişkisinin de bölgedeki diğer ülkelerle olan ilişkileri olumlu yönde etkileyeceği tahmin edilmektedir. Dolayısıyla bu duruma geniş çerçeveden bakıldığında insani diplomasi faaliyetleri vasıtasıyla oluşturulan yumuşak gücün etkisiyle Türkiye'nin uluslararası alanda kendi dış politika hedeflerine ulaşma isteğini desteklemeye istekli bir devletler, milletler ve bireyler ağı oluşturma olasılığı artmaktadır.

KAYNAKÇA

- AFAD.(2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar,2013 Saha Araştırması Sonuçları.Ankara
- AFAD.(2013).Suriyelilerin Konakladığı Geçici Barınma Merkezlerindeki Harcama ve Maliyet Analizi.Ankara
- AFAD.(2014).Suriye'den Türkiye'ye Nüfus Hareketleri Kardeş Topraklarındaki Misafirlik.Ankara
- AFAD.(2014).Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında. Ankara
- AFAD.(2016).Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında.Ankara.
- AFAD.(2017). Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması.Ankara
- Altunışık, M..B.(2008). The Possibilities and Limits of Turkey's Soft Power in the Middle East. *Insight Turkey*. 10(2).
- Aras, B. (2012). Turkey's Mediation and Friends of Mediation Initiative. *SAM Papers*.(4).
- Aras, B. ve Fidan, H. (2009).Turkey and Eurasia: Frontiers of a New Geographic Imagination. *New Perspectives on Turkey* (40).
- Aras, B. ve Polat, R. (2007). Turkey and the Middle East: Frontiers of the New Geographic Imagination. *Australian Journal of International Affairs*. 61(4).
- Barston, R. P. (2014). *Modern diplomacy*. Routledge.
- Battır, O. (2017). İnsani Dİplomasi: Teoriden Pratiğe;Türk Dış Politikasının Yeni Aracı.Konya:Çizgi Kitabevi.

Centre For Transnational Development And Collaboration.(2015). Syrian Refugees in Turkey: Gender Analysis.London.

Çavuş, T. (2012). Dış Politikada Yumuşak Güç Kavramı Ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 23-37.

Davutoğlu, A.(2013) “Beşinci Büyükelçiler Konferansı”, 2 Ocak 2013, http://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakani-sayin-ahmet-davutoglu_nun-v_buyukelcilerkonferansinda-yaptigi-konusma_-2-ocak-2013_-ankara.tr.mfa. (Erişim tarihi:12.12.2018).

Davutoğlu,A. (2013). Turkey's Humanitarian Diplomacy: Objectives, Challenges And Prospects.Nationalities Papers: The Journal of Nationalism and Ethnicity.(41)6.(865-870).

Egeland,J. (2013).Humanitarian Diplomacy. Andrew F. Cooper, Jorge Heine, and Ramesh Thakur (Ed.)The Oxford Handbook of Modern Diplomacy içinde Online Publication.

Geçici Koruma Yönetmeliği, http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf, Erişim tarihi:29.09.2018.

GHA Report (2014). <http://devinit.org/wp-content/uploads/2014/09/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2014.pdf>.Erişim tarihi:7.9.2018.

GHA Report (2016).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2016/06/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2016.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018.

GHA Report (2017).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2017/06/GHA-Report-2017-Full-report.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018.

GHA Report .(2013).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2013/07/Global-Humanitarian-Assistance-Report-2013.pdf>. Erişim tarihi:8.11.2018.

GHA Report(2015).http://devinit.org/wp-content/uploads/2015/10/GHA2015P_Friendly2.pdf. Erişim tarihi: 6.10.2018.

GHA Rreport(2018).<http://devinit.org/wp-content/uploads/2018/06/GHA-Report-2018.pdf>. Erişim tarihi: 6.10.2018

GİGM, Geçici Koruma, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik.Erişim tarihi:25. 10. 2018.

Haşimi, C.(2007).Turkey's Humanitarian Diplomacy and Development Cooperation.Insight Turkey.(16)1.(127-145).

Humanitarian Needs Overview (2018).Syrian Arab Republic.

IOM UN Migration.(2018). MCOF: Migration Crisis: Operational Framework, IOM Turkey 2018-2019,

https://www.iom.int/sites/default/files/our_work/DOE/MCOF/mcof-turkey-2018-2019.pdf. Erişim tarihi: 29.09.2018.

İçişleri Bakanlığı Sivil toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.(2018). Dernek Sayıları.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/Anasayfalinkler/derneksayilari.aspx>, Erişim tarihi:29.9.2018.

İçişleri Bakanlığı Sivil toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.(2018).Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları.Şanlıurfa.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/yillara-gore-faal-dernek.aspx>,Erişim tarihi:5.10.2018

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü.Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımları.<https://www.dernekler.gov.tr/tr/AnasayfaLinkler/derneklerin-faaliyet-alanina-gore.aspx>, Erişim tarihi 29.9. 2018.

İltica Ve Göç Araştırmaları Merkezi.(2014). Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler İçin Yaptıkları Çalışmalar İle İlgili Rapor. <https://www.igamder.org/wp-content/uploads/2012/06/Suriye-STK-Raporu.pdf>. Erişim tarihi: 29.09. 2018.

Jeong, H.(2002). Peacebuilding: Conceptual and Policy Issues. Ho-Won Jeong (Ed.) içinde *Approaches to Peacebuilding*. (3-18).

Kanat, K.B.,Üstün, K.(2015). Turkey's Syrian Refugees Toward Integration, Seta.

Karataş,K., Demiröz, F., Aygüler,E., Ayalp,M.Ç.,Bolgün,C.(2018). Türk Kızılayı Ankara Toplum Merkezinden Hizmet Alan Suriyeliler: Sorun, Gereksinim, Beklenti Ve Kurum Memnuniyetleri.Ankara

Kelman, I. (2011). *Disaster diplomacy: how disasters affect peace and conflict*. Routledge.

Kulaklıkaya, M. Ve Nurdun, R. (2010). Turkey as a New Player in Development Cooperation. *Insight Turkey*.12(4).

Lee, G. (2009). A theory of soft power and Korea's soft power strategy. *The Korean Journal of Defense Analysis*, 21(2), 205-218.

Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means To Success In World Politics*. New York. PublicAffairs.

Nye, J. S. (2005a). Yumuşak Güç: Dünya Siyasetinde Başarımın Yolu. *Rİ Aydın, Çev.) Ankara: Elips*.

Nye, J. S. (2006). Think again: Soft power. *Foreign Policy*, 23(2), 3-5.

Nye, J.(2002). *The Paradox of American Power: Why the World' Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford University Press.

Nye, J.S. (2011). *The Future of Power*. New York. PublicAffairs.

OECD.(2008). Is It ODA?. <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/>.

Official Development Assistance- definition and coverage.<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm>, 17.07.2017.

Radelet, S. (2006).A Primer on Foreign Aid.Center for Global Development Working Paper. (92).

Smith, H. A., & Minear, L. (2007). *Humanitarian Diplomacy: Practitioners and Their Craft*. United Nations University Press.

The International Red Cross And Red Crescent Movement.(2015).Syria Crisis: Humanitarian Situation, Needs And Response.

TİKA.(2011).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2011.pdf>.Erişim tarihi:11.10.2018.

TİKA.(2012).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2012.pdf>. Erişim tarihi:11.11.2018.

TİKA.(2013).<http://www.tika.gov.tr/upload/oldpublication/KalkinmaYardimlariRaporu2013.pdf>. Erişim tarihi:12.9.2018.

TİKA.(2014).<http://www.tika.gov.tr/upload/publication/KYR%20%202014.PDF>. Erişim tarihi:13.10.2018.

TİKA.(2015).[http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20\(1\).pdf](http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/TKYR%202015/TKYR_2015%20(1).pdf). Erişim tarihi:9.9.2018.

Turkish National Police Academy (2017). Mass Immigration and Syrians in Turkey. Turkish National Police Academy Press.

World Food Programme.(2018).Helping Syrian Refugees in Camps. <http://www1.wfp.org/countries/turkey>. Erişim tarihi: 10.10. 2018.

Yeşiltaş, M., Balcı, A., (2013). A Dictionary of Turkish Foreign Policy in the AK Party Era: A Conceptual Map. SAM Papers.(7).

Yurtnaç, K. (2013). Turkey's New Horizon: Turks Abroad and Related Communities. SAM Papers.(3).